

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ

Azərbaycan Respublikasının
Təhsil Nazirliyinin
F.395 nömrəli 04 09 2020-ci il
tarixli əmri ilə təsdiq edilmişdir

BAKALAVRİAT SƏVİYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ

TƏHSİL PROQRAMI

İxtisasın (proqramın) şifri və adı: 050315 - Rəngkarlıq

BAKİ - 2020

BAKALAVRIAT SƏVIYYƏSİNİN İXTİSAS ÜZRƏ TƏHSİL PROQRAMININ ÇƏRÇİVƏ SƏNƏDİ

1. Ümumi müddəalar

- 1.1. Bakalavriat səviyyəsinin “050315 - Rəngkarlıq” ixtisası üzrə Təhsil Proqramı (bundan sonra: İxtisas üzrə Təhsil Proqramı) “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının Qanununa, Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabinetinin müvafiq qərarlarına, eləcə də “Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) Təsnifatı”na uyğun hazırlanmışdır.
- 1.2. Təhsil Proqramının məqsədləri aşağıdakılardır:
  - İxtisas üzrə məzunun kompetensiyalarını, ixtisasın çərçivəsini, fənlər üzrə təlim və öyrənmə metodlarını, qiymətləndirmə üsullarını, təlim nəticələrini, kadr hazırlığı aparmaq üçün infrastruktura və kadr potensialına olan tələbləri, tələbənin təcrübəkeçmə, işə düzəlmə və təhsilini artırma imkanlarını müəyyənləşdirir;
  - Tələbələrə və işəgötürənlərə məzunların əldə etdiyi bilik və bacarıqlar, eləcə də təlim nəticələri bəradə məlumatlandırmaq;
  - Təhsil Proqramı üzrə kadr hazırlığının bu proqrama uyğunluğunun qiymətləndirilməsi zamanı bu prosesə cəlb olunan ekspertləri məlumatlandırmaq.
- 1.3. Təhsil Proqramı tabeliyindən, mülkiyyət növündən və təşkilati-hüquqi formasından asılı olmayaraq Azərbaycan Respublikasında fəaliyyət göstərən və həmin ixtisas üzrə bakalavr əsas hazırlığını həyata keçirən bütün ali təhsil müəssisələri üçün məcburidir.
- 1.4. Tələbənin 5 (beş) günlük iş rejimində həftəlik auditoriya və auditoriyadan kənar ümumi yükünün həcmi 45 saatdır (xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələri istisna olmaqla). Həftəlik auditoriya saatlarının həcmi ümumi həftəlik yükün 50%-dən çox olmamalıdır. İxtisasın xüsusiyyətindən asılı olaraq həftəlik yükün həcmi dəyişdirilə bilər.

2. Məzunun kompetensiyaları

- 2.1. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı ümumi kompetensiyalara yiyələnəlidir:
  - İxtisası üzrə Azərbaycan dilində şifahi və yazılı kommunikasiya bacarıqlarına;
  - İxtisası üzrə ən azı bir xarici dildə kommunikasiya bacarıqlarına;
  - Azərbaycan dövlətçiliyinin tarixi, hüquqi, siyasi, mədəni, ideoloji əsasları və müasir dünyadakı yeri və roluna dair sistemli və hərtərəfli biliklərə, milli dövlətimizin perspektiv inkişafını proqnozlaşdırma qabiliyyətlərinə;
  - Milli dövlətimizin qarşılaşdığı təhdidləri və çağırışları müəyyən etmə bacarıqlarına;
  - İş yerində informasiya texnologiyalarından istifadə etmək qabiliyyətinə;
  - Komandada iş, problemin həllinə ortaq yanaşmaya nail olmaq qabiliyyətinə;
  - Yeni şəraitə uyğunlaşmaq, təşəbbüs irəli sürmək qabiliyyətinə və uğur qazanmaq iradəsinə;
  - Məsələlərin həlli üçün əlavə məlumat resurslarını müəyyən etmək və seçə bilmək qabiliyyətinə;
  - Peşəkar məqsədlər üçün müvafiq məlumatı təhlil etmək, ümumiləşdirmək və tətbiq etmək bacarıqlarına;
  - Peşəkar fəaliyyətini planlaşdırmaq və təşkil etmək, gələcək təhsilini və mövcud bacarıqlarını təkmilləşdirmək, vaxtı idarə etmək və tapşırıqları vaxtında tamamlamaq qabiliyyətinə;
  - Fəaliyyətində sosial və ekoloji məsuliyyətə, eləcə də vətəndaş şüuru və etik yanaşmaya, həmçinin keyfiyyətə üstünlük vermək bacarığına;

- Bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək məqsədilə vəziyyəti və özünü yenidən qiymətləndirmək və özünütənqid bacarığına.

2.2. Təhsil Proqramının sonunda məzun aşağıdakı peşə kompetensiyalarına yiyələnəlməlidir:

- rəngkarlıq ixtisasının məqsəd və vəzifələrinə, digər ixtisas sahələri ilə əlaqəsinə, perspektivlərinə;
- fəaliyyət sahəsinə aid olan fənlərin əsas problemlərinə, onların konkret tətbiq sahələrinə;
- respublikanın və xarici ölkələrin rəngkarlıq sahəsində qabaqcıl təcrübəsinə;
- texniki vasitələrə, rəngkarlıq materiallarının texnologiyasına, layihələndirmə metodlarına;
- əməyin təşkilinin və marketinqin əsaslarına;
- rəngkarlığa aid bütün anlayışlara, bu sahədə nəzəri və praktiki biliklərə;
- predmet və rəsmi qavranmaq xüsusiyyətlərini, perspektiv və işıq-kölgənin qanunauyğunluqlarına, rəsm üzərində işin metodik ardıcılığına;
- realist rəngkarlığın xüsusiyyətlərindən məlumatı olmalı, spektr, əsas və əlavə rəngləri seçmə qabiliyyətinə;
- kompozisiya üsullarına, natürmortun qurulmasına;
- rəngkarlıq qanunlarına;
- incəsənətin mənşəyi və növləri, inkişaf tarixi, Azərbaycan incəsənətinin dövrləri haqqında geniş biliyə;
- psixoloji biliklərə ətraflı yiyələnəməli, təsviri incəsənət, rəsm və rəngkarlıq fənlərinin tədrisi zamanı psixoloji və pedaqoji prinsiplərdən istifadə etmək bacarığına;
- təsviri sənət və mədəniyyətin tarixini, humanitar bilikləri, dini, fəlsəfi, estetik ideyaları təlqin etməyə;
- qarşıya müəyyən vəzifələr qoymağa, onları həll etməkdə müvafiq metodları seçməyə və tətbiq etməyə;
- təhsil müddətində əldə edilmiş bilikləri təqdim etmək və onları iş şəraitinə uyğunlaşdırmaq qabiliyyətinə;
- əməyin mühafizəsi, təhlükəsizlik texnikası və yanğından mühafizə norma və qaydalarına;
- kollektivdə öz həmkarları ilə birgə işləməyə, optimal qərarlar qəbul etməyə, idarəetmə metodlarına dair bacarıqlara;
- müəssisələrdə rəhbərliyi bacarmağa.

3. Təhsil Proqramının strukturu

Fənlərin sayı	Fənnin adı	AKTS krediti
Ümumi fənlər		
1	Azərbaycan tarixi Bu fənn Azərbaycanın müasir dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını sistemli şəkildə, xronoloji ardıcılıqla öyrənir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolu təhlil və tədqiq edilir. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil edilir.	5
2	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya Bu fənn çərçivəsində tələbələrə Azərbaycan dilində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı bacarıqlarının aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.	4

3	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya Bu fənn çərçivəsində tələbələrə ixtisası üzrə xarici dillərdən birində təqdimat etmək, natiqlik, akademik və işgüzar yazı, şifahi və yazılı bacarıqların aşılmasına xüsusi diqqət yetirilməlidir.	15
	Seçmə fənlər (Seçmə fənlər ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilir. İxtisasın spesifikasiyasından asılı olaraq seçmə fənlərə əlavələr edilə bilər.)	6
4	Fəlsəfə Sosiologiya Hüququn əsasları Məntiq Etika və estetika Yaradıcılıq psixologiyası	3
5	İnformasiya texnologiyaları (ixtisas üzrə) İnformasiyanın idarə edilməsi Sahibkarlığın əsasları və biznesə giriş	3
	İxtisas fənləri	
1	Rəsm Bu fənn çərçivəsində akademik rəsmi təşkil edən əsas kanon və qanunlara; mövcud olan rəsm istiqamətində əsas meyarlar təsvir olunan rəsmi düzgün formada kağız səthinin üzərində yerləşdirilməsinə; formanın quruluşu və plastikasını rəsmdə ifadə etməyə; formanı şüurlu surətdə fəzada təsvir etməyə; konstruktiv və sxematik qanunlara; perspektiv həlli tapmağa; rəsmi işıq-kölgə və tonal həllini düzgün təsvir edib ortaya çıxarmağa; rəsmdə naturadan işləməyə; cizmalar və etüdlər etməyə; kompozisiyaya aid olan rəsmləri toplamağa; akademik rəsmdə əldə olunan anatomik biliklərə yiyələnməyə; rəsmdə psixoloji bazaya və onun təsviri aspektlərinə; rəsmi ifadə gücünü artırıb mükəmməl nəticəyə çatdırmağa diqqət yetirilməlidir.	50
2	Rəngkarlıq (ümumi kurs) Bu fənnin tədrisi zamanı kətanın təşkili, əsas obyektin mərkəzdə yerləşdirilməsinə; kətanda naturanın rəsmi proporsiyalarına; işıq-kölgə, rəng münasibətlərinə; isti-soyuq rəng çalarlarına; rəngkarlıq materiallarının texnologiyası haqqında ümumi anlayışına; rəngyaxma texnikasına; akvarel, tempera, quaş və yağlı boyalarla işləməyə; taxta, linolium, parça, karton və kağızın qrunlanması və işlənməsi qaydalarına; kətanın üzərində kömürlə rəsm işləndikdən sonra kömürün bərkidilməsinə; canlı naturadan etüdlər etməyə; geyimli fiqurun bədən fraqmentlərini işləməyə; təbiətdə naturadan etüdlər etməyə; insan fiqurunda plastik anatomiyasının quruluşunun aspektinə; freska, mozaika, sqrofito və.s barədə məlumatlara diqqət yetirilməlidir.	18
3	Kompozisiya (ümumi kurs) Bu fənnin tədrisi zamanı kompozisiyada bədii materialların istifadəsinə; öz biliyini tətbiq etməyə; əşyanın rənginə, kolorit keyfiyyətinə fikir vermək və intensiv dairəsini artırmağa; rənglə forma yaratmağa; işıq-kölgənin və refleksi bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqəsini təsvir etməyə; işıq-kölgə təsiri və əks təsiri nəticəsində plastik formaları, qabararaq portret olunan sifətin konstruktiv xüsusiyyətlərinə diqqət yetirilməlidir.	4
4	Rəngkarlıq materiallarının texnika və texnologiyası Bu fənnin tədrisi zamanı çərçivələrin hazırlanmasına, kətanın növlərinə və mərhələli şəkildə astarlanmasına, yapışqan, emulsiya, yağlı boya, akvarel, akril, qarışıq texnikaya yiyələnməsinə, kömürlə işlənməsinə, yapışqanın hazırlanması və istifadəsinə, qədim texnikada (lessirovka) şəffaf rənglərlə işin tamamlanmasına, rəngkarlıqda istifadə olunan lakların hazırlanmasına, həmçinin ağ boyanın hazırlanmasına diqqət yetirilməlidir.	6

5	<p>Plastik anatomiya Bu fənn çərçivəsində insan fiqurunun zahiri plastikası, ölçüləri, nisbəti, arxitektonikası və hərəkətinin texnikasına; sümükləri, ayrı-ayrı sümüklərin xarakterini, ölçülərini və konstruktiv quruluşunu, sümük birləşmələrini, oynaqları, əzələləri öyrənməyə; əzələ və sümük birləşməsi mexanizminə; plastik anatomiya dərslərində öyrənilən bilikləri rəsmdə istifadə etməyə; plastik anatomiyanın konstruktiv üsulla öyrənilməsinə; insan fiqurunu naturadan, yaddaş üsulu ilə və ani mürəkkəb quruluşda düzgün işləməyə diqqət yetirilməlidir.</p>	8
6	<p>Perspektiva Bu fənn çərçivəsində perspektivanın qurulması haqqında anlayışlara; insanın cismləri qavramasındakı görmə bucaqları hududlarına; üfiqi xətlərinin və görüş bucaqlarının təyininə; üfiqi və şaquli paralel xətlərin, en, dərinlik və hündürlük ölçülərinin perspektiv qurulmasına; normal hündürlük üfiqi səviyyəsi əsasında sadə və mürəkkəb həcmli fiqurların perspektivasının qurulması üsullarına; üfiqi xəttin quş uçuşu hündürlüyündə olan səviyyəsinə əsasən sadə və mürəkkəb həcmli fiqurların perspektivasının qurulmasına diqqət yetirilməlidir.</p>	4
7	<p>Memarlıq və təsviri sənətin sintezi Bu fənn çərçivəsində ümumi dünyagörüşünün aşılmasına, müxtəlif xalqlara məxsus memarlıq abidələrinin, onların interyer və eksteryerin müqayisəli xarakteristikasının öyrənilməsi və əsas elementlərlə tanışlığına, dünya incəsənəti və memarlığının özünəməxsus nümunələrinə, üslubları seçməyi və xarakterizə etməyinə, memarlıq abidələrinin dövrə, iqlimə, xalqlar arasındakı assimilyasına, estetik və etik normalara görə dəyişilmə mexanizmini dərk etməsinə, memarlıq abidələrinin interyer və eksteryer bəzəklərinin üslublara görə dəyişilməsi və mahiyyətinin dərk olunmasına diqqət yetirilməlidir.</p>	4
8	<p>Azərbaycan təsviri sənət tarixi Bu fənnin tədrisi zamanı ibtidai incəsənətdən başlayaraq, orta əsrlər, XX əsr və müasir dövr də daxil olmaqla təsviri sənətdə baş verən bədii hadisələrə; tarixi sənətkarlar haqqında məlumatlara; ayrı-ayrı təsviri sənət əsərlərinin tarixi, siyasi, sosial və mədəni fonda öyrənilməsinə; müxtəlif incəsənət növlərinin (memarlıq, təsviri və dekorativ sənət) sıx əlaqəli olması və birinin digərinə təsir və əks təsir etməsini öyrənməyə; Azərbaycan təsviri sənətinin keçdiyi inkişaf yolu, tarixi mərhələlərinə, onun müxtəlif sahələri və növləri barədə məlumatlara diqqət yetirilməlidir.</p>	8
9	<p>Xarici ölkələrin təsviri sənət tarixi Bu fənnin tədrisi zamanı ibtidai incəsənətdən başlayaraq xarici ölkələrin XX əsr və müasir dövr də daxil olmaqla bütün dövrlərini öyrənməyə; təsviri sənətdə ayrı-ayrı dövrlərdə baş verən yeniliklər, axtarışlar və hadisələrə; bütün ölkələr və dövlətlər üzrə təsviri sənət tarixinin öyrənilməsinə; xarici ölkələrinin təsviri sənətinin keçdiyi inkişaf tarixinin mərhələlərinin xronoloji ardıcılıqla izlənilməsi, onun müxtəlif sahələri və növləri haqqında biliklərə diqqət yetirilməlidir.</p>	12
10	<p>Multikulturalizmə giriş Bu fənn çərçivəsində multikulturalizmin mahiyyəti, onun yaranmasının səbəbləri, əhəmiyyəti haqqında biliklərə; dünya, o cümlədən Azərbaycan ictimai-fəlsəfi fikir tarixində formalaşmış tolerantlıq, multikulturalizm ideyaları və multikulturalizmin nəzəri-ideoloji əsaslarına; cəmiyyətdəki dini və etnik-millət müxtəlifliyinin tənzimlənməsində multikulturalizmin əhəmiyyətinə; etnik-mədəni müxtəlifliyinin tənzimlənməsində dünya dövlətlərinin mütərəqqi təcrübəsi ilə tanış olmağa; multikulturalizm ilə sosial-iqtisadi inkişafın, xarici siyasətin qarşılıqlı münasibətinə; multikulturalizmin Azərbaycan modelinin mahiyyətinə, xüsusiyyətlərinə diqqət yetirilməlidir.</p>	3

11	Mülki müdafiə Bu fənn çərçivəsində mülki müdafiənin təşkilinin əsasları və onun vəzifələrinə; mülki müdafiə üzrə sülh və müharibə dövründə baş verən fəvqəladə hallarda yaranmış zədələnmə ocaqlarında xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin görülməsinə; əhalinin mühafizəsinin öyrədilməsi və təşkilinə; fəvqəladə hallarda tələbə və professor-müəllim heyətinin fəaliyyətinə; müasir qırğın vasitələri ilə zədələnməyə ilkin tibbi yardım göstərməyə; bakterioloji zədələnmə ocaqlarında epidemiya əleyhinə tədbirlə bağlı vərdişlərin aşılmasına; mülki müdafiə üzrə fəvqəladə hallarda xilasetmə bacarıqlarına diqqət yetirilməlidir.	3			
	Ali təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyən edilən fənlər Burada olan fənlər hər bir ali təhsil müəssisəsi tərəfindən fərdi qaydada müəyyən edilir və həmin ixtisasın tədris planında əksini tapır.	60			
	Təcrübə	21			
	Yekun attestasiya (Buraxılış işi)	9			
Kreditlərin ümumi cəmi:		240			
Ümumi fənlər	Ixtisas fənləri (o cümlədən Mülki müdafiə)	ATM tərəfindən müəyyən edilən fənlər	Təcrübə	Yekun attestasiya (Buraxılış işi)	Cəmi
30	120	60	21	9	240

4. Tədris və öyrənmə

- 4.1. Tədris və öyrənmə mühiti elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələr təhsil proqramında nəzərdə tutulan təlim nəticələrini əldə edə bilsinlər.
- 4.2. Tədris və öyrənmə metodları müvafiq sənədlərdə (məsələn, müəllimin sillabusunda və s.) təsvir edilməli və ictimaiyyətə (məsələn, akademiyanın veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.) açıq olmalıdır.
- 4.3. Tədris və öyrənmə metodları innovativ təhsil təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Tədris və öyrənmə metodlarının müntəzəm şəkildə təkmilləşdirilməsi akademiyanın keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 4.4. Təlim prosesində fərqli tədris metodlarından istifadə edilməlidir. Bu metodlar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək tədris və öyrənmə metodlarına aşağıdakıları nümunə olaraq göstərmək olar:
  - müəhazirə, seminar, praktiki tapşırıqlar;
  - təqdimatlar və müzakirələr;
  - müstəqil iş/araşdırma (məsələn, praktiki nümunələrlə iş);
  - emalatxanalarda iş;
  - ustad dərsləri;
  - muzeylərdə iş;
  - laboratoriya işləri;
  - hesabatlar;
  - qrup qiymətləndirməsi;
  - video və audio konfrans texnologiyaları;
  - video və audio müəhazirələr;

- və s.

Qeyd: sadalanan metodlar fənnin spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

- 4.5. Təhsildə nəzəriyyə və praktiki təlim arasında tarazlıq gözlənilməlidir. Əsas diqqət əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına uyğun olaraq, praktiki bacarıqların gücləndirilməsinə yönəlməlidir.
- 4.6. Təhsil proqramı tələbələrin müstəqilliyini dəstəkləməli və ömürboyu təlim konsepsiyasını inkişaf etdirməlidir. Təhsil prosesinin sonunda tələbə hər hansı istiqamətdə müstəqil işləyə bilməli və təhsilini ömürboyu davam etdirməyi bacarmalıdır.

5. Qiymətləndirmə

- 5.1. Qiymətləndirmə elə təşkil olunmalıdır ki, tələbələrin gözlənilən təlim nəticələrini əldə etmələri səmərəli şəkildə ölçülsün. Bu, əldə olunan irəliləyişi monitorinq etməyə, təhsil proqramlarının nəticələrinə hansı dərəcədə nail olunduğunu qiymətləndirməyə, eləcə də tələbələrlə fikir mübadiləsinə şərait yaratmağa və təhsil proqramlarının təkmilləşdirilməsi üçün ilkin şərtlərin formalaşdırılmasına yardım etməlidir.
- 5.2. Qiymətləndirmə üsulları müvafiq sənədlərdə (məsələn, fənn proqramında, sillabusda və s.) təsvir edilməli və hamı üçün açıq olmalıdır (məsələn, akademiyanın veb sahifəsində, proqramın broşurlarında və s.).
- 5.3. Qiymətləndirmə üsulları innovativ tədris təcrübələri nəzərə alınaraq davamlı şəkildə nəzərdən keçirilməli və təkmilləşdirilməlidir. Qiymətləndirmə üsullarının müntəzəm şəkildə yenilənməsi ali təhsil müəssisəsinin keyfiyyət təminatı sisteminin bir hissəsi olmalıdır.
- 5.4. Tədris prosesində fərqli qiymətləndirmə üsullarından istifadə edilməlidir. Bu üsullar tələbəyönümlü yanaşmanı və tələbələrin təlim prosesindəki fəal rol oynamasını təşviq etməlidir. İstifadə edilə biləcək qiymətləndirmə üsullarına nümunələr:
  - yazılı tapşırıqlar;
  - bilik və bacarıqlara dair testlər, kompüter əsaslı testlər;
  - şifahi təqdimatlar;
  - sorğular;
  - açıq müzakirələr;
  - praktika hesabatları;
  - praktikada, laboratoriyada müşahidələrə əsasən bacarıqların qiymətləndirilməsi;
  - layihə işlərinə dair hesabatlar;
  - portfolionun qiymətləndirilməsi;
  - frontal sorğu;
  - qrup şəklində və özünü qiymətləndirmə;
  - və s.

Qeyd: sadalanan üsullar fənnin spesifikasiyasından asılı olaraq seçilə və (və ya) dəyişdirilə bilər.

- 5.5. Təlim nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsində istifadə olunan üsullar aydın müəyyənləşdirilmiş meyarlara əsaslanmalıdır və təhsil müddətində tələbənin əldə etdiyi bilik, bacarıq və qabiliyyət səviyyəsini düzgün və etibarlı şəkildə müəyyən etməyə imkan verməlidir. Təlim

nəticələrinin qiymətləndirilməsi zamanı müəllimlər şəffaflyq, qərəzsizlik, qarşılıqlı hörmət və humanistlik prinsiplərini rəhbər tutmalıdırlar.

- 5.6. Tələbələrə müəllimlərlə/qiymətləndiricilərlə təhsillərinin bütün aspektlərini, o cümlədən qiymətləndirmə prosesini müzakirə etmək imkanı verilməlidir. Ali təhsil müəssisəsi qiymətləndirmə prosesi, yaxud qiymətlə bağlı apelyasiya prosedurlarını müəyyən etməlidir.
- 5.7. Akademik etika təhsil prosesində önəmli yer tutur. Tələbələrə akademik dürüstlüyə riayət etmək, plagiarizm problemini anlamaq öyrədilir. Onlar intellektual əməyin əqli mülkiyyət hüquqları barəsində məlumatlandırılmalıdırlar.

6. Proqramın və hər bir fənnin təlim nəticələri

- 6.1. Təhsil proqramının təlim nəticələri, eləcə də hər bir fənnin təlim nəticələrinin müəyyənləşdirilməsi və hər bir fənnin sillabusunun hazırlanması ali təhsil müəssisəsinin/akademik heyətin səlahiyyətindədir.
- 6.2. Təlim nəticələri Əlavə 1-də verilmişdir. Təlim nəticələri matrisində (Əlavə 2) fənlərlə təlim nəticələri arasındakı əlaqə əks olunub.
- 6.3. Təhsil Proqramının cəmiyyətin və əmək bazarının dəyişən ehtiyaclarına cavab verən nəzəri və praktiki məzmunu təmin etməsi məqsədilə fənlərin sillabusları müntəzəm şəkildə yenilənməlidir.

7. İnfrastruktur və kadr potensialı

- 7.1. Təhsil Proqramının tədris, öyrənmə və qiymətləndirmə prosesi ali təhsil müəssisəsinin aşağıdakı infrastruktura malik olmasını zəruri edir: tədris planında nəzərdə tutulan fənlər üzrə dərslərin aparılması, praktiki və laboratoriya dərslərinin keçirilməsi üçün müvafiq emalatxanalar, studiyalar, kabinetlər, laboratoriyalar, kompüter sinifləri və s. özündə birləşdirən, həmçinin elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsi üçün müasir avadanlıqla təchiz olunmuş maddi-texniki bazası olmalıdır. Təhsilənlərin ali təhsil müəssisəsinin lokal şəbəkəsinə, internetə, informasiya bazalarına, elektron kitabxanalarına, axtarış sistemlərinə çıxışı təmin edilməlidir.
- 7.2. Ali təhsil müəssisələrinin professor-müəllim heyəti, bir qayda olaraq, elmi dərəcələrə malik olur. Digər dövlət, yaxud özəl müəssisələrdən və/və ya digər müvafiq təşkilatlardan gələn şəxslər də tədrisə cəlb oluna bilərlər.

8. Təcrübə

- 8.1. Təcrübə tələbənin nəzəri biliklərinin praktikada tətbiqi, eləcə də peşə bacarıqlarının gücləndirilməsi baxımından önəmlidir.
- 8.2. Təcrübə özəl şirkətdə, dövlət müəssisəsində, tədqiqat laboratoriyasında, muzeylərdə, sərgi salonlarında, dövlət tarixi-memarlıq qoruqlarında (tarixi-bədii qoruqlarda), respublikanın müxtəlif bölgələrində (eləcə də akademiya, özəl, yerli, yaxud beynəlxalq təşkilat və şirkətlər və s.) təşkil oluna bilər.
- 8.3. Təcrübədən öncə ali təhsil müəssisəsi və təcrübə təşkil olunacaq şirkət/müəssisə arasında müqavilə imzalanmalıdır. Eyni zamanda, tələbənin fərdi müraciəti əsasında onun ixtisasına

uyğun digər şirkət/müəssisə, o cümlədən xaricdə təcrübə keçməsinə icazə verilir. Müqavilədə şərtlər, tələbələrin hüquq və öhdəlikləri, digər zəruri təfərrüatlar əks olunur.

- 8.4. Təcrübənin qiymətləndirilməsi: tələbə təcrübə müddətində istehsalat müəssisəsi və ya şirkətdə aparılan təcrübə layihəsinin nəticələrinə dair hesabatı yazmalı və ali məktəbin akademik heyəti və təcrübə yerinin nümayəndələrindən ibarət komissiya qarşısında müdafiə etməlidir. Təcrübə proqramının yerinə yetirilməsi üzrə nəticələr təhsil müəssisəsi tərəfindən müəyyənləşdirilmiş formada qiymətləndirilir.

9. Buraxılış işi

- 9.1. Təhsil Proqramı Buraxılış işi ilə tamamlanır.
- 9.2. Buraxılış işinin qiymətləndirilməsi: Qiymətləndirmə digər müəssisələrdən dəvət olunan yüksək ixtisaslı mütəxəssislərin və akademiyanın aparıcı professor-müəllim heyətinin iştirakı ilə təşkil olunmuş müvafiq komissiya tərəfindən aparılır.

10. Məşğulluq və ömürboyu təhsil

- 10.1. Bu proqramın məzunları ixtisas dərəcələrinə uyğun olaraq dövlət müəssisələrində, sərgi salonları və qalereyalarda, kinostudiya və teatrlarda, bərpa mərkəzində, muzeylərdə, dövlət tarixi-memarlıq qoruqlarında (tarixi-bədii qoruqlarda), özəl təşkilatlarda, şirkətlərdə işləyə bilirlər.
- 10.2. Ali təhsil müəssisəsi Təhsil Proqramının məzunlarının məşğulluğuna dair müntəzəm sorğular keçirməli, eləcə də vakant iş yerlərinə dair məlumatları öz veb sahifəsində yerləşdirməlidir.
- 10.3. Bakalavr proqramının məzunları təhsillərini "Rəngkarlıq" ixtisası üzrə magistr proqramında davam etdirə bilirlər.
- 10.4. Təhsil müddətində əldə olunan bilik, bacarıq və yanaşmalar məzunların müstəqil şəkildə ömürboyu təhsil almaları üçün ilkin şərtlərdəndir.

Razılaşdırılmışdır:

Azərbaycan Respublikası Təhsil
Nazirliyinin Aparat rəhbərinin müavini,
Elm, ali və orta ixtisas təhsil şöbəsinin müdiri

Yaqub Piriye

“26” 08 2020-ci il

Mədəniyyət və incəsənət ixtisasları qrupu
üzrə Dövlət Təhsil Proqramlarını hazırlayan
işçi qrupun sədri

Ceyran Mahmudova

“25” 08 2020-ci il

Təhsil Proqramı və fənlər üzrə təlim nəticələri

Təhsil Proqramının təlim nəticələri (PTN)	
PTN 1.	Tələbələr bünövrəli, bazalı vərdiş və bilikləri mənimsəyərək akademik, kreativ, konseptual təfəkkürünü artıraraq, daxili imkanlarını açmağı bacarır. Azərbaycanın müasir dövlətçilik ənənələrinin yaranması, formalaşması və inkişafını bilməlidir, müasir Azərbaycan dövlətçiliyinin formalaşmasında siyasi, ideoloji, iqtisadi, mədəni amillərin rolu təhlil və tədqiq etməyi bacarır. Müasir dünyada Azərbaycan dövlətinin yeri və rolu sistemli təhlil etməyi bacarır. Azərbaycan dilində təqdimat etməyi, natiqlik, akademik və işgüzar yazı nümunələrini bacarır. Xarici dillərdən birində təqdimat etməyi, natiqlik, akademik və işgüzar yazı nümunələrini bacarır. Multikulturalizmin mahiyyəti, onun yaranmasının səbəbləri, cəmiyyətdəki dini və etnik-millət müxtəlifliyinin tənzimlənməsi, multikulturalizm ilə sosial-iqtisadi inkişafın, xarici siyasətin qarşılıqlı münasibətinə dair fikir yürütməyi bacarır. Mülki müdafiənin təşkilinin əsasları və onun vəzifələrini, mülki müdafiə üzrə sülh və müharibə dövründə baş verən fəvqəladə hallarda yaranmış zədələnmə ocaqlarında xilasetmə və digər təxirəsalınmaz işlərin görülməsini, əhalinin mühafizəsinin təşkilini, müasir qırğın vasitələri ilə zədələnməyə ilkin tibbi yardım göstərməyi, mülki müdafiə üzrə fəvqəladə hallarda xilasetmə işlərini bacarır.
PTN 2.	İnsan portretini işləməyi, interyeri tamamlayan "Natürmort" yaratmağı bacarır.
PTN 3.	Tarixi hadisəni əks etdirən əsər yaratmağı bacarır.
PTN 4.	Lirik-romantik kompozisiya yaradıb sərgidə işini təqdim etməyi bacarır.
PTN 5.	Teatr tamaşasında quruluşçu rəssam kimi işləməyi bacarır.
PTN 6.	Kino və ya televiziya quruluşçu rəssam kimi işləməyi bacarır.

Fənn üzrə təlim nəticələri (FTN)	
"Rəsm" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)	
FTN 1.	Rəsm kağız səthində düzgün yerləşdirilməsi və həndəsi fiqurların yerləşdiyi məkana uyğun nisbətini öyrənir.
FTN 2.	Rəsmdə təsvir olunan portret və ya yarımfiqurun konstruktiv və sxematik quruluşunu öyrənir.
FTN 3.	Rəsmdə sxematik və konstruktiv quruluşu nəzərə alaraq canlı naturanın ona xas olan plastikasını təsvir etməyi öyrənir.
FTN 4.	Rəsmdə işıq-kölgə prinsiplərinə yiyələnərək təsvir olunan geyimli və ya çılpaq fiqurun forma və proporsiyalarını düzgün göstərməyi öyrənir.
FTN 5.	Rəsm perspektiv qanunlarına əsaslanaraq predmet və ya naturanın yerləşdiyi məkanı və ya interyerdə olan fiqurun düzgün təsvirini verməyi öyrənir.
FTN 6.	Rəsmdə dinamik formaların, ikili çılpaq fiqurun konstruktiv və tonal həllini nəzərə alaraq göstərməyi öyrənir.
"Rəngkarlıq (ümumi kurs)" fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)	
FTN 1.	Natürmort işləyərkən kətanın, çərçivənin hazırlanmasını, rənglərin qarışdırılmasını, rəng münasibətlərini öyrənir.
FTN 2.	Sadədən mürəkkəbə doğru ümumi məsələləri həll etməyi, canlı naturanı işləyərkən topladığı təcrübəni iş prosesinə tətbiq etməyi öyrənir.
FTN 3.	Rəngkarlıq əsərini yaradan zaman müxtəlif texniki və texnoloji momentləri öyrənir.
FTN 4.	Müasir rəngkarlığın texniki və texnoloji proseslərini öyrənir.
FTN 5.	İnsan başını, insan yarımfiqurunu (portreti) işləməyi öyrənir.
FTN 6.	Çılpaq insan fiqurunu, iki fiqurdan ibarət quruluşu, süjetli bir və ya iki fiqurdan ibarət quruluşu işləməyi öyrənir.

“Kompozisiya (ümumi kurs)” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Yaradıcılıq düşüncəsini təsviri sənətin vasitəsi ilə göstərməyi öyrənir.
FTN 2. Gələcək əsərləri üçün ətraf mühitdəki obrazları müşahidə etməyi, ümumiləşdirməyi, tətbiq etməyi öyrənir.
FTN 3. Kompozisiyada mərkəzin, üfiqi və şaquli xətlərin tapılmasını, simmetriya və asimmetriyanı öyrənir.
FTN 4. Süjetli kompozisiyada ritm, ideya və psixoloji həlli öyrənir.
FTN 5. Eskizlərdə yaradıcılıq düşüncələrini ifadə etməyi öyrənir.
FTN 6. Miqyas anlayışını öyrənir.
“Plastik anatomiya” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Plastik anatomiya fənninin tədrisində əsasən xarici formaların plastikasına yiyələnib, rəssamlıqda tətbiq etməyi öyrənir.
FTN 2. Plastik anatomiyanın tədrisində ən mühüm nisbət terminlərinə yiyələnib, rəsmdə əks etdirməyi öyrənir.
FTN 3. Plastik anatomiya fənnində mühüm aspektlərdən birini, konstruktiv quruluş prinsiplərini öyrənir.
FTN 4. Plastik anatomiya fənnində nisbətlər, xarici formalar, insanın hərəkətli və hərəkətsiz vəziyyətini, skeletin və əzələlərin quruluşunu dərinlən müşahidə etməyi öyrənir.
FTN 5. Plastik anatomiya fənnində orqanizmin müxtəlif vəziyyət və hallarında görünüşünü, mütənasibliyini öyrənir.
FTN 6. Plastik anatomiyanın tədrisinin mühüm hissələrindən biri olan emosiya-mimika prinsiplərini öyrənir.
“Perspektiva” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Perspektiva nəzəriyyəsi və onun yaranma tarixini öyrənir.
FTN 2. İncəsənət və başqa fəaliyyət sahələrində təsvir metodlarını öyrənir.
FTN 3. Perspektivanın ortoqanal proyeksiya ilə müqayisəsini öyrənir.
FTN 4. Perspektivanın qurulması haqqında anlayışları öyrənir.
FTN 5. Normal hündürlük üfiqi səviyyəsi əsasında sadə və mürəkkəb həcmli fiqurların perspektivasının qurulması üsullarını öyrənir.
FTN 6. Perspektivanın əsas üsullarını, qanunlarını, metodlarını və qaydalarını bilməli, fəza təfəkkürünə malik olmaq bacarığına yiyələnməli, üçölçülü həndəsi modellərin ierarxik strukturunu nəzərə almaqla və alınmış nəticələrin tətbiq olunma hədlərini qiymətləndirməklə tədqiqini öyrənir.
“Azərbaycan təsviri sənət tarixi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Azərbaycan təsviri sənət tarixi kursu üçün nəzəri əsaslar və faktiki materialları öyrənir.
FTN 2. Azərbaycan təsviri sənət tarixinin əsas mərhələlərini, müxtəlif tarixi dövrlərdə Azərbaycan incəsənətinin spesifikasiyini öyrənir.
FTN 3. Müxtəlif dövrlərdəki Azərbaycan təsviri sənəti haqqında məlumatları tapıb sistemləşdirməyi öyrənir.
FTN 4. Azərbaycan təsviri sənəti haqqında məlumatları etibarlılıq və təmsilçilik dərəcəsinə görə təsnif etməyi öyrənir.
FTN 5. Düşüncə mədəniyyətinə yiyələnməyi öyrənir.
FTN 6. Elmi və metodik ədəbiyyatla işləməyi, mədəni və tarixi fakt və hadisələrin seçilməsini, sistemləşdirilməsini öyrənir.
“Xarici ölkələrin təsviri sənət tarixi” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Təsviri sənət tarixinin gedişatına dair nəzəri əsaslar və faktiki materialları öyrənir.
FTN 2. Dünya sənəti tarixinin dövrləşdirilməsi, sənət tarixinin inkişafındakı fərdi mərhələlərin xüsusiyyətlərini öyrənir.
FTN 3. Konkret sənət əsərlərinin təhlilində əldə olunan biliklərdən istifadə etməyi, üslubları, məktəbləri və fərdi sənət əsərlərini xarakterizə etmək üçün əldə olunan bilikləri tətbiq etməyi öyrənir.
FTN 4. Təsviri sənət əsərlərini atribusiyaya etməyi öyrənir.

FTN 5. Xarici ölkələrinin təsviri sənətinin keçdiyi inkişaf tarixinin mərhələlərinin xronoloji ardıcılığını, onun müxtəlif sahələri və növləri haqqında biliklər öyrənir.
FTN 6. Sənət tarixi biliklərinin metodlarını, xüsusi terminologiyanı öyrənir.
“Multikulturalizmə giriş” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Cəmiyyətdəki etnik, irqi, dini və mədəni müxtəlifliklərin, o cümlədən bu müxtəlifliklərin əsasını təşkil edən etnik, dini və mədəni dəyərlərin qorunması yollarını öyrənir.
FTN 2. Multikulturalizmin mahiyyətini, nəzəri-ideoloji əsaslarını, meydana gəlməsi səbəblərini və tarixi şərtlərini və həmçinin multikulturalizm siyasət modelinin digər mümkün siyasət modellərindən üstünlüklerini öyrənir.
FTN 3. Dinin mahiyyəti və onun təzahür formaları, dinin meydana gəlməsi ilə bağlı müxtəlif konsepsiyalarla tanış olmalıdırlar. Müasir dünyada dinin yeri və roluna dair nəzəriyyələri, müasir dövrdə Azərbaycanda dövlət-din münasibətlərini öyrənir.
FTN 4. Etnik birliklər və onların təkamülünü, etnik kimlik və milli müəyyənlik problemlərini, etnik dəyərlər və milli mentaliteti, milli süurun və milli ideyanın formalaşmasında etnik dəyərlərin rolu haqqında məlumatı öyrənir.
FTN 5. Multikulturalizm daxili və xarici siyasətin tərkib hissəsi kimi, davamlı və inklüziv inkişafın əldə olunmasında multikulturalizm siyasətinin rolu haqqında bilikləri öyrənir.
FTN 6. Müasir dövrdə Qərb ölkələrində multikulturalizmin vəziyyəti, Azərbaycanda multikulturalizm siyasət modelinin formalaşmasını şərtləndirən obyektiv və subyektiv səbəbləri, Azərbaycan multikulturalizminin əsas xüsusiyyətləri haqqında məlumatları öyrənir.
“Mülki müdafiə” fənni üzrə təlim nəticələri (FTN)
FTN 1. Fövqəladə hadisələrin təsnifatı, onların tam xarakteristikası, mülki müdafiənin yaranma tarixi, onun FH-da rolu və vəzifələrini öyrənmək. Mülki müdafiə ilə bağlı Nazirlər Kabinetinin qərar və qanunlarını öyrənir.
FTN 2. Müasir, sülh və müharibə dövrlərində mülki müdafiənin rolunu və vəzifələrini, texnogen FH-də hadisələrin qarşısının alınması yollarını, bakterioloji, kimyəvi və radiasiya şəraitində əhalinin davranış qaydalarını, mahiyyətini, karantin, observasiya şəraitində, sanitariya təmizliyi, ərazinin dezinfeksiyası, kimyəvi zəhərlənmə ocaqlarında deqazasiya, radiasiya şəraitində işə dezaktivasiya üsullarını öyrənir.
FTN 3. Fövqəladə hallar komissiyası. Fövqəladə halların nəticələrinin aradan qaldırılması üçün dövlət sisteminin rolu və vəzifələrini, hərbişdirilməmiş mülki müdafiə dəstələrinin yaradılmasını öyrənir.
FTN 4. Fövqəladə hallar zamanı əhalinin mühafizəsinin təşkilini həyata keçirməyi, kollektiv mühafizə qurğuları və onlardan istifadə qaydalarını, fərdi mühafizə vasitələri və onlardan istifadə qaydalarını, fövqəladə hallar zamanı əhalinin köçürülməsini həyata keçirməyi öyrənir.
FTN 5. Mülki müdafiə kəşfiyyatının təşkili və aparılması qaydalarını, radiasiya və kimyəvi kəşfiyyat cihazlarını işlətməyi, mülki müdafiə üzrə idarəetmə, mülki müdafiə qərargahları və onların əsas vəzifələrini öyrənir.
FTN 6. Mülki müdafiə tədbirlərinin planlaşdırılması və həyata keçirilməsini, FH-nin nəticələrinin aradan qaldırılması yollarını, qəza-xilas etmə və digər təxirəsalınmaz işləri dağıntı ocaqlarında təşkil etmək və aparılmasını həyata keçirməyi, əhalinin mülki müdafiə sahəsində hazırlanmasının prinsiplərini, fövqəladə hadisələr zamanı dağıntı ərazisində ilk tibbi yardım aparmağı öyrənir.

Fənlərin və Təhsil Programının təlim nəticələrinin matrisi

Blokun adı	Fənlərin adı	Programın təlim nəticələri					
		PTN 1	PTN 2	PTN 3	PTN 4	PTN 5	PTN 6
Ümumi fənlər	Azərbaycan tarixi	X		X		X	X
	Azərbaycan dilində işgüzar və akademik kommunikasiya	X			X	X	X
	Xarici dildə işgüzar və akademik kommunikasiya	X			X	X	X
	Seçmə fənlər	X	X	X		X	X
İxtisas fənləri	Rəsm	X	X	X	X	X	X
	Rəngkarlıq (ümumi kurs)	X	X	X	X	X	X
	Kompozisiya (ümumi kurs)	X	X	X	X	X	X
	Rəngkaqlıq materiallarının texnika və texnologiyası						
	Plastik anatomiya		X				
	Perspektiva		X	X		X	X
	Memralıq və təsviri sənətin sintezi						
	Azərbaycan təsviri sənət tarixi	X		X		X	X
	Xarici ölkələrin təsviri sənət tarixi	X		X		X	X
	Multikulturalizmə giriş	X		X		X	X
	Mülki müdafiə	X					